



„Monitor chiński” omawia i komentuje aktualną sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną w Chińskiej Republice Ludowej oraz chińskie działania w Europie Środkowo-Wschodniej.

---

**DR BARTOSZ KOWALSKI**

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH  
UNIwersytet ŁÓDZKI

# MONITOR CHIŃSKI

GRUDZIEŃ 2021

**Szczyt Xi Jinping – Władimir Putin.** Rozmowa przywódców potwierdziła, że choć partnerstwo chińsko-rosyjskie jest bez wątpienia podbudowane obawami przed normatywną siłą Zachodu, to nie ma ono wymiaru sojuszu. Relacje obu państw są warunkowe, opierają się na mechanizmie konsultacji i koordynacji, przy jednoczesnym uwzględnieniu interesów Pekinu i Moskwy wobec państw trzecich, np. Indii czy Wietnamu.

## I. WYDARZENIA SZCZEBŁA CENTRALNEGO

**5 grudnia:** Xi Jinping wzywa do sinizacji i zaostrzenia kontroli nad religiami ze względu na bezpieczeństwo państwa. W trakcie pierwszej od 2016 roku konferencji ds. religijnych Xi Jinping wezwał ponownie do nasycania religii chińską kulturą i ich adaptacji do chińskiego socjalizmu (zob. komentarz).

**6 grudnia:** USA przewodzą bojkotowi dyplomatycznemu Igrzysk Olimpijskich w Pekinie. Waszyngton uzasadnia swą decyzję łamaniem przez Chiny praw człowieka w Xinjiangu i eskalacją militarnego zastraszania Tajwanu w ostatnich miesiącach. Partyjny dziennik „Global Times” powitał decyzję USA z „ulgą”, oświadczając sarkastycznie, że „im mniej amerykańskich urzędników przyjedzie do Pekinu, tym mniej wirusów zostanie przywleczonych”. Do bojkotu IO przez USA przyłączyły się Kanada, Wielka Brytania, Australia, Nowa Zelandia i Litwa.

**7 grudnia:** w Kazachstanie rośnie rozczarowanie Pasem i Szlakiem. Chociaż to właśnie w Kazachstanie Xi Jinping zainaugurował „Pas i Szlak” a tamtejsze władze były entuzjastycznie nastawione do chińskiego projektu, to obecnie widać zaniepokojenia z rosnącego uzależnienia od potężnego sąsiada, któremu sprzyja położenie geograficzne. Szczególne niezadowolenie budzi spadek eksportu żywności do Chin (o 78% w okresie styczeń-wrzesień br.) w związku obostrzeniami pandemicznymi na granicy (choć przejazdy pociągów tranzytowych Chiny-Europa nie ulegają większym zakłóceniom) ekstensywna gospodarka wodna po chińskiej stronie granicy, która prowadzi do wysychania Jeziora Bałchasz, struktura handlu i brak chińskich inwestycji w sektorze wytwórczym w Kazachstanie.

**8 grudnia: przyszłość inwestycji chińskich w Afryce.** Po listopadowym szczycie FOCAC w Dakarze eksperci wskazują, że Chiny zmieniają podejście do zaangażowania w Afryce. W porównaniu do poprzedniego szczytu w 2018 roku zmniejszono zapowiadane nakłady finansowe na kolejne trzy lata: z 60 do 40 mld USD. Xi Jinping, który wziął udział w szczycie w formie zdalnej, zapowiedział że chińskie firmy zainwestują w Afryce 10 mld USD w ciągu trzech lat, a tamtejsze rządy otrzymają miliard dawek szczepionki przeciwko COVID-19.

**9 grudnia: Nikaragua nawiązuje stosunki dyplomatyczne z ChRL kosztem Tajwanu.** Minister spraw zagranicznych Nikaragui Denis Moncada w rozmowie z ministrem Wang Yi powiedział, że jest pełny uznania dla osiągnięć Chin pod rządami KPCh i potwierdził, że Nikaragua będzie stosować się do polityki (zasady) jednych Chin, uznając Tajwan za ich nieodłączną część, a rząd ChRL za jedyny legalny rząd reprezentujący Chiny. Tym samym liczba państw posiadających pełne stosunki dyplomatyczne z Tajwanem zmniejszyła się do 14; spekuluje się, że następnym państwem, które nawiąże stosunki z ChRL kosztem Tajwanu będzie Honduras.

**10 grudnia: prof. Wu Xinbo z Fudan: hegemonia USA znajduje się w etapie zaniku.** Rozważywszy trzy etapy hegemonii, chiński akademik wskazuje, że USA znajdują się w jej trzecim, krańcowym stadium, co przejawia się w rzekomo egoistycznym i destruktywnym podejściem do porządku międzynarodowego. Po pierwsze, utracenie zdolności i chęci do oferowania (międzynarodowych) „dóbr publicznych”; po drugie – próba reorganizacji i zreformowania istniejącego porządku z egoistycznych pobudek, co będzie prowadziło do rozpadu obecnego porządku. Zdaniem prof. Wu Stany Zjednoczone są obecnie nastawione na utrzymanie dominacji (choć prezydent Biden robi to innymi metodami niż jego poprzednik), ekskluzywność (wyłączanie przeciwników z porządku międzynarodowego) przez współpracę w mniejszych gronach (np. G7) i tworzenie nowych układów obronnych i gospodarczych, oraz konkurencję, która zdaniem chińskiego akademika w praktyce oznacza konfrontację. Wobec powyższego istnieją trzy scenariusze dalszego rozwoju wydarzeń: (1) utrzymanie dotychczasowego porządku opartego na ONZ i pozimnowojennej koncepcji „globalnego zarządzania”; (2) cofnięcie się do quasi zimnej wojny wraz z częściowym decouplingiem gospodarczo-technologicznym (system oparty na zachowaniu ONZ, ale przy zwieraniu szyków przez Zachód, który w skrajnym przypadku może chcieć zastąpić kompetencje RB ONZ); (3) pograżenie się w nowej zimnej wojnie: marginalizacja ONZ w związku z przewagą Zachodu w RB ONZ.

W tej sytuacji – dowodzi Wu – ChRL będzie musiała przewartościować system swoich partnerstw. O ile pod względem relacji gospodarczych z Zachodem pewne

powiązania uda się utrzymać, to przewiduje się eskalację konfliktów wojskowych poprzez państwa zastępcze (*proxy*) lub bezpośrednie starcia militarne pomiędzy mocarstwami.

Zdaniem Wu spośród trzech powyższych scenariuszów rozwoju sytuacji Chin powinny starać się utrzymać pierwszy, być przygotowanym na drugi i przeciwdziałać trzeciemu. Ponadto według chińskiego eksperta ChRL mają najwięcej atutów w zakresie gospodarki, w drugiej kolejności polityki, a na końcu bezpieczeństwa, które nadal pozostaje domeną USA i ich sojuszników.

**10 grudnia: brytyjskie służby specjalne GCHQ ostrzegają przed cyfrowym juanem.**

Szef GCHQ Jeremy Fleming stwierdził, że ChRL jest obecnie najważniejszą „kwestią strategiczną” dla Wielkiej Brytanii, rozwijając działania szpiegowskie i kontrolę nad infrastrukturą telekomunikacyjną. Zdaniem Fleminga, niewłaściwa implementacja cyfrowej waluty daje wrogiemu państwo ogromne możliwości w zakresie inwigilacji i kontroli transakcji przeprowadzanych za jej pośrednictwem.

**13 grudnia: literatura i sztuka w służbie partii i narodu.**

Xi Jinping wezwał twórców literatury i sztuki do zwiększenia zaufania wobec chińskiej kultury, przywołując tym samym linię polityczną nakreśloną przez Mao w Yan'an na początku lat 40. XX wieku. Zdaniem przywódcy ChRL socjalistyczna literatura i sztuka pochodzi z ludu i jest dla ludu, a jej twórcy powinni pielęgnować swe oddziaływanie społeczne – w przeciwnym razie zostaną odrzuceni. Dziennik Ludowy opublikował ponadto obszerny komentarz do wystąpienia XI (zob. również wpis nt. „samowystarczalności kulturowej” na blogu OSA).

**15 grudnia: szczyt Xi Jinping – Władimir Putin.**

Do rozmowy doszło kilka dni po zorganizowanym przez Joe Bidena „szczyście demokracji”, który ambasadorowie Rosji i ChRL w USA uznali za działanie „prowokujące podziały i konfrontację”, sprzeciwiając się „polityce opartej na wartościach demokratycznych (*value-based diplomacy*)”. W ten sposób tandem chińsko-rosyjski tworzy podbudowę ideologiczną dla swoich relacji opartą na „selekcji negatywnej”: spoiwem stosunków partnerskich między obu państwami ma być sprzeciw wobec normatywnej hegemonii Zachodu, a szczególności Stanów Zjednoczonych, którym zarzuca się, że promując demokrację liberalną „depczą” suwerenność innych państw (zob. komentarz).

**22 grudnia: chińskie Huayou kupuje kopalnię litu w Zimbabwie za 422 mln USD.**

Kopalnia Arcadia ma docelowo wydobywać 2,4 mln ton tego surowca, który jest niezbędny do produkcji baterii samochodowych.

**30 grudnia: wywiad ministra Wang Yi nt. chińskiej polityki zagranicznej.** Szef dyplomacji ChRL omówił główne elementy w chińskiej polityce zagranicznej w oparciu o pięć filarów: dyplomacji głów państw, dyplomacji szczepionkowej (zwalczania wirusa), dyplomacji na rzecz rozwoju, dyplomacji wielostronnej i dyplomacji zorientowanej na człowieku. Podsumował również relacje z USA, UE, ONZ i państwami rozwijającymi się. Tezy wygłoszone przez Wang Yi można interpretować jako odchodzenie od polityki zagranicznej w oparciu o „unikanie kontrowersji i poszukiwanie platform współpracy” (*qiu tong cun yi*), oraz sygnał, że relacje gospodarcze w większym stopniu uzależnione będą od przesłanek politycznych (szerzej zob. [komentarz na blogu OSA](#)).

---

## KOMENTARZ

**Szczyt Xi – Putin: partnerskie monologi ze Stanami Zjednoczonymi w tle.** Choć partnerstwo chińsko-rosyjskie jest bez wątplenia podbudowane obawami przed normatywną siłą Zachodu, to nie ma ono wymiaru sojuszu: inaczej niż w przypadku układu chińsko-radzieckiego z 1950 roku, Chiny i Rosję nie łączą obecnie zobowiązania o charakterze militarnym w przypadku zagrożenia ze stron trzecich. Relacje obu państw są warunkowe, opierają się na mechanizmie konsultacji i koordynacji, przy jednoczesnym uwzględnieniu interesów Pekinu i Moskwy wobec państw trzecich, np. Indii czy Wietnamu.

Według komunikatu chińskiego MSZ, Xi Jinping podziękował swojemu rozmówcy za wsparcie w ochronie „kluczowych interesów” i przeciwstawianie się próbom podzielenia Rosji i Chin. Zdaniem Xi Jinpinga, Chiny i Rosja muszą prowadzić więcej wspólnych działań, aby skuteczniej chronić bezpieczeństwo obu stron; wyraził również nadzieję, że obaj przywódcy będą prowadzić swoje państwa do „odrodzenia narodowego”. Ponieważ rozmowa odbywała się w kontekście rosyjskich gróźb pod adresem Ukrainy i chińskich wobec Tajwanu, ostatecznie stwierdzenie można interpretować jako de facto deklarację poparcia. Jednak koncepcje „odrodzenia narodowego” są w obu państwach rozumiane odmiennie – w przypadku chińskim nie jest ono całkowicie jednoznaczne z odzyskaniem Tajwanu, choć „reunifikacja” jest naturalnie kluczowym elementem agendy politycznej Xi Jinpinga. Użycie powyższego sformułowania wskazuje raczej, że wypowiedź przywódcy ChRL była skierowana przede wszystkim do odbiorców w Chinach, a nie do Władimira Putina i Rosjan.

Według chińskiego komunikatu, prezydent Rosji miał również powiedzieć, że zdecydowanie wspiera uzasadnione stanowisko chińskiego rządu w sprawie Tajwanu, i stanowczo sprzeciwia się siłom używającym Tajwanu, jako narzędzia naruszania chińskich interesów, tworzeniu „małych kół” w regionie Azji i Pacyfiku oraz próbom dzielenia Rosji i Chin. Ta wypowiedź może być różnie interpretowana, również w kontekście konfliktu na linii Pekin-Wilno. Jednak wydaje się, że wsparcie Rosji wobec chińskich roszczeń wobec Tajwanu jest głównie retoryczne, co wynika z braku wystarczającego zaufania między Pekinem i Moskwą.

Dotychczasowa praktyka polityczna pokazuje, że w kwestiach roszczeń terytorialnych wobec państw trzecich unikały jednoznacznych deklaracji: Chiny nie poparły rosyjskiej aneksji Krymu, natomiast Rosja, choć popiera stanowisko Pekinu wobec Tajwanu, nie afiszuje się z potwierdzaniem swoich deklaracji. Podobnie zachowawcze stanowisko Pekin zajął wobec uznania przez Rosję niepodległości Osetii Południowej i Abchazji.

Choć współpraca wojskowa jest jednym z filarów relacji dwustronnych, a blisko 80% importu uzbrojenia do Chin pochodzi z Rosji, to oba państwa starają się nie angażować w przedsięwzięcia, które mogłyby naruszyć ich relacje z państwami trzecimi. Wobec powyższego nie wydaje się, że w obecnej sytuacji Rosja jest zainteresowana aktywnym włączeniem się w konflikt chińsko-amerykański w kontekście Tajwanu, który nie będzie przedmiotem „wymiany” za Ukrainę. Pośrednio potwierdza to fakt, że według informacji strony rosyjskiej kwestia Tajwanu w ogóle nie była poruszana w trakcie rozmowy. Z drugiej zaś strony trudno oczekiwać, aby Pekin z przychylnością zareagował na rosyjską agresję na Ukrainie, mając świadomość, że drożność szlaku kolejowego przez Białoruś jest wciąż niepewna – interesy gospodarcze Chin stały się bowiem zakładnikiem konfrontacji między reżimem w Mińsku/Moskwie a Unią Europejską (szerzej zob. [komentarz na blogu OSA](#)).

**Xi Jinping wzywa ponownie do sinizacji religii i zaostrzenia kontroli nad życiem religijnym Chińczyków.** Zgodnie z wytycznymi przywódcy ChRL, zwłaszcza chrześcijaństwo i islam, mają być aktywnie sinizowane i adaptowane do teleologii chińskiego socjalizmu. Równoległe do konferencji ds. religijnych doszło do ingresu nowego biskupa Hongkongu ks. Stephena Chow Sau-yana, którego papież Franciszek nominował w maju 2021 roku. Nowy biskup był do tej pory przełożonym chińskiej prowincji jezuitów i jak zapewnił chce pełnić rolę łącznika między „rządem, Kościołem i wiernymi”. Przez dwa lata diecezja hongkońska pozostawała nieobsadzona co wzbudziło spekulacje nt. możliwego włączenia Hongkongu do tajnej umowy chińsko-watykańskiej z 2018 roku w sprawie nominacji biskupów.

Umowa ta jest przede wszystkim korzystna dla Pekinu, sankcjonując praktykę konsekracji biskupów obecną już za pontyfikatu Benedykta XVI, a być może również za Jana Pawła II. Należy jednak pamiętać, że jej treść tajna i nie można wykluczyć, że znajdują się w niej inne zapisy korzystne dla Stolicy Apostolskiej. Jednak biorąc pod uwagę obecny stan wiedzy, w tym pochodzący ze źródeł nieoficjalnych, to władze ChRL wydają się być głównym beneficjentami umowy, która w przypadku podjęcia przez Watykan decyzji o „ingerencji w wewnętrzne sprawy Chin” może zostać po prostu zerwana. Innymi słowy, Stolica Apostolska utrzymując status quo, a nie podpisując umowy, miałyby lepszą kartę przetargową w relacjach z ChRL. Ponadto, Watykan nadal nie jest wymieniany jako strona procesu wybierania biskupów w ustawodawstwie chińskim, co wskazuje, że realna wartość umowy jest niewielka. Z politycznego punktu widzenia umowa w sprawie nominacji biskupich jest więc dla Watykanu kwestią zachowania bądź poszerzenia zakresu instytucjonalnej obecności w ChRL oraz kontroli nad tamtejszym klerem katolickim i wiernymi. Jednak biorąc pod uwagę proces sinizacji religii oraz systemowy i ideologiczny charakter dzisiejszych Chin, trudno jest uznać za możliwy do spełnienia scenariusz, w którym władze komunistyczne przyznają Kościołowi katolickiemu koncesję na stworzenie wyłomu w polityce kontroli własnych obywateli, nawet wobec stosunkowo marginalnej grupy chińskich katolików.

---

## II. CHINY I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

**2 grudnia:** chińskie porty blokują litewskie towary. Według informacji dostarczanych przez litewskich eksporterów ich towary nie są odprawiane przez chiński urząd celny, a Litwa została czasowo wykreślona z tamtejszych rejestrów celnych.

**7 grudnia:** trwa wycofywanie kapitału chińskiego z klubu piłkarskiego Slavia Praga. Według czeskich mediów, w ciągu trzech miesięcy CITIC sprzeda połowę akcji klubu inwestorowi z Hiszpanii (z katarskim kapitałem). Stadion Slavii ma również stracić nazwę chińskiego developera Sinobo.

**9 grudnia:** próbny rozruch chińskiej elektrowni wiatrowej w Chorwacji. Inwestycja chińskiego Norinco w miasteczku Senj jest warta 200 mln USD. Elektrownia ma dostarczać rocznie 530 mln kWh.

**8 grudnia:** Słowacja podpisuje osiem memorandów o współpracy z Tajwanem. W rezultacie wizyty słowackiego wiceministra gospodarki Karola Galka na Tajwanie, podpisano memoranda o współpracy w dziedzinie technologii kosmicznych i kwantowych; nawiązano również umowy o współpracy pomiędzy Parkiem

Technologicznym w Hsinchu oraz Politechniką w Koszycach. To najwyższa rangą wizyta przedstawiciela rządu słowackiego na Tajwanie w historii stosunków dwustronnych.

**10 grudnia: otwarcie centrum sekwencjonowania genomu w Belgradzie.** Instytucję, która ma służyć w walce z wirusem Sars-Cov-2, otwarto we współpracy z Chinami. Rząd Serbii zapewnił środki na budowę centrum (5,6 mln USD), a chińska firma BGI wyposażenie laboratoriów.

**10 grudnia: Polska może eksportować do Chin mąkę i mrożone owoce.** Od 26 listopada 2021 roku obowiązują wymogi dotyczące kontroli i kwarantanny dla mąki importowanej z Polski; od 1 lutego 2022 roku wejdą w życie przepisy określające wymogi kontroli i kwarantanny dla owoców mrożonych importowanych z krajów Europy Środkowo-Wschodniej. O ile w przypadku mąki zmiany prawne dotyczą tylko Polski, to eksport owoców mrożonych Generalna Administracja Celna ChRL potraktowała blokowo, określając jednolite wymogi dla wszystkich europejskich państw formatu 16+1

**13 grudnia: Chiny próbują bagatelizować kryzys w relacjach z Litwą.** Zdaniem wiceszefa Narodowej Komisji Rozwoju i Reform (NDRC) Ning Jizhe, chociaż „Litwa wyskoczyła przed szereg wysyłając USA dowód swej lojalności,” to inne państwa EŚW, w tym Chorwacja, Serbia i Węgry, próbują aktywnie zbliżyć się do Chin nie zważając na presję ze strony Waszyngtonu.

**15 grudnia: Litwa wycofuje personel ambasady w Pekinie.** W związku z odebraniem przez władze ChRL akredytacji dyplomatycznych litewskim dyplomatom w Pekinie, zdecydowano o ich tymczasowym powrocie na „konsultacje” na Litwę; placówka w Pekinie będzie teraz pracować w formie zdalnej.

**16 grudnia: były premier Czech Jiri Paroubek o słabościach „zachodniej demokracji”.** Przemawiając na International Forum on Democracy: Shared Human Values (zorganizowanym przez ChRL w odpowiedzi na amerykański „szczyt demokracji”) Jiri Paroubek stwierdził, że demokracja liberalna ma pewne słabości, które nie pozwalają skutecznie walczyć z pandemią Covid-19. Polityk powiedział również, że „nic nie jest w stanie przeszkodzić rozwojowi uczciwych relacji pomiędzy państwami o różnych systemach politycznych”.

**17 grudnia: Federacja Niemieckiego Przemysłu (BDI) krytykuje Chiny w sprawie Litwy.** Wobec blokowania przez ChRL importu niemieckich towarów wyprodukowanych na Litwie potężna grupa niemieckiego lobby przemysłowego oświadczyła, że chińskie działania są równoznaczne z bojkotem handlu, który odczuje cała Unia Europejska. Według BDI chińskie retorsje ekonomiczne, dotyczą



zarówno importu z Chin, który jest potrzeby niemieckim producentom na Litwie, jak i niemieckiego eksportu do Chin zawierającego litewskie komponenty. Niemieccy przemysłowcy wskazują również, że w dłuższej perspektywie Chiny działają na swoją szkodę, demonstrując, że są gotowe na „odcięcie gospodarcze” z „politycznie niepożądanymi” partnerami. Z drugiej strony BDI skrytykowało Litwę za wychodzenie przed szereg polityki europejskiej wobec Chin.

W dyskusję włączyła się również Niemiecko-Bałtycka Izba Handlowa, która w liście do władz Litwy sugeruje, że w związku z blokowaniem łańcuchów dostaw przez Chiny, niemieckie firmy nie będą mogły kontynuować inwestycji na Litwie (zob komentarz).

**22 grudnia: chińska fabryka baterii linowo-jonowych powstanie w Polsce?** Jak poinformował „Puls Biznesu”, chiński producent baterii do samochodów elektrycznych CATL rozważa dwie lokalizacje w Polsce pod kątem budowy fabryki. Największy producent baterii na świecie otrzymał ofertę pomocy publicznej, w tym działki pod inwestycję, której wartość może osiągnąć nawet 2 mld EUR. O gigantyczną inwestycję z Chin mają konkurować Polska, Węgry, Czechy i Słowacja.

**23 grudnia: Estonia opuści format 16+1?** Szef parlamentarnej komisji ds. zagranicznych Marko Mihkelson dał do zrozumienia, że Estonia jest gotowa do opuszczenia formatu 16+1 i podjęcia ściślejszej współpracy z Tajwanem (zob. komentarz).

**27 grudnia: China Road and Bridge Corporation (CRBC) otrzymuje kolejny kontrakt infrastrukturalny w Serbii.** Chińskie przedsiębiorstwo podpisało z rządem Serbii umowę na budowę odcinka Paneuropejskiego Korytarza XI w południowo-zachodniej części kraju (Požega-Duga Poljana). Trasę o długości 75 km, z której większość będą stanowić mosty i tunele, CRBC zbuduje za 1,5 mld EUR.

**30 grudnia: opozycja białoruska wykorzystuje język chiński do walki z reżimem.** Białoruś pod rządami Aleksandra Łukaszenki stara się być krajem przyjaznym Chinom. W wielu miejscach oficjalne napisy i ogłoszenia są uzupełnione tłumaczeniem na chiński. Sytuację tę wykorzystali przeciwnicy reżimu umieszczając na mińskich przystankach umieszczać nalepki, imitujące oficjalne powiadomienia po angielsku i chińsku nt. rozkładu jazdy. Jednak chińskie tłumaczenie informacji nie odzwierciedla informacji po angielsku: „Łukaszenka to karaluch”, „Łukaszenka odejdz” głośzą napisy na nalepkach, które na pierwszy rzut oka wyglądają, jakby nalepiło je mińskie przedsiębiorstwo komunikacji miejskiej.

## KOMENTARZ

**Chińskie groźby ekonomiczne wobec Litwy będą testem jedności UE.** W połowie grudnia MSZ Litwy poinformowało, że zamknęło ambasadę w Pekinie i wycofało ostatnich dyplomatów do kraju. Decyzja jest spowodowana odebraniem przez ChRL akredytacji litewskim dyplomatom, które poprzedziło obniżenie poziomu relacji dyplomatycznych z Litwą do *chargé d'affaires*. W ten sposób Pekin realizuje groźby retorsji dyplomatycznych, które zapowiedział w związku z otwarciem Biura Przedstawicielskiego Tajwanu w Wilnie, któremu pomimo ogromnego potencjału gospodarczego i politycznego Chin nie zdołały zapobiec. Oprócz dyplomatycznego odwetu, które jak dotąd spotkało się z ograniczoną reakcją Unii Europejskiej, Pekin zaczął podejmować próby gospodarczego odcięcia Litwy od rynku chińskiego. Jednak do tej pory działania te koncentrowały się poziomie bilateralnym, obecnie zaś objęły swym zasięgiem Niemcy – główną gospodarkę UE.

Próby szantażu ekonomicznego ze strony Pekinu spotkały się z reakcją Federacji Niemieckiego Przemysłu (BDI), która skrytykowała Chiny za gospodarcze retorsje wobec Litwy. Wobec blokowania przez ChRL importu niemieckich towarów wyprodukowanych na Litwie potężna grupa niemieckiego lobby przemysłowego oświadczyła, że chińskie działania są równoznaczne z bojkotem handlu, który odczuje cała Unia Europejska. Warto przypomnieć, że podobne działania wpisujące się w ramy retorsji handlowych na tle politycznym od wielu miesięcy odczuwa Australia, która naraziła się Pekinowi poparciem dla przeprowadzenia niezależnego śledztwa dotyczącego wybuchu pandemii COVID-19.

Wobec eskalacji presji ze strony Pekinu, władze w Wilnie próbują odpierać presję chińską przez umiędzynarodowienie sporu. Minister spraw zagranicznych Gabrielius Landsbergis, który nieomal stracił swój urząd na tle strat ponoszonych przez koleje litewskie w związku z amerykańskimi sankcjami na białoruski eksport produktów potasowych, zaapelował do UE o wsparcie, argumentując, że działania wymierzone w jedno państwo członkowskie uderzają w całą UE i wspólną politykę handlową. Choć Komisja Europejska ogłosiła w grudniu zamiar stworzenia mechanizmu odstraszania państw, które chcą naciskami ekonomicznymi zmuszać członków UE do zmiany polityki, to implementacja tych zamierzeń będzie wymagała zgody Parlamentu Europejskiego i rządów poszczególnych państw członkowskich, które są w tej sprawie podzielone. Paradoksalnie, być może to pośrednie uderzenie w gospodarkę niemiecką sprawi, że nowa koalicja rządząca w Berlinie podejmie bardziej zdecydowane działania na rzecz wspólnej unijnej odpowiedzi na presję gospodarczą i polityczną Chin na Litwę. Reakcja rządu RFN i poszczególnych państw

członkowskich w sprawie Litwy będzie testem dla polityki europejskiej, który pozwoli odpowiedzieć na ile UE jest w stanie osiągnąć autonomię strategiczną, mając na uwadze nie tylko szantaż gospodarczy ze strony ChRL, ale również wcześniejsze napięcia z USA za prezydentury Donalda Trumpa. Brak zdecydowanej odpowiedzi Brukseli wobec postępowania Pekinu narazi poszczególne państwa UE na podobne ataki w przyszłości.

**Czy Estonia opuści 16+1?** Wypowiedź szefa komisji ds. zagranicznych estońskiego parlamentu Marko Mihkelsona nie pozostawia wątpliwości, że rząd w Tallinie jest gotowy do opuszczenia formatu współpracy wielostronnej z Chinami. Powody rozejścia się z 16+1 są niemal identyczne do tych wskazywanych wcześniej przez Litwę: brak korzyści gospodarczych dla Estonii, osłabianie spójności UE i służenie głównie interesom politycznym Pekinu.

Sygnaly wysyłane przez przedstawicieli władz w Tallinie można interpretować, jako sygnał gotowości do opuszczenia formatu, natomiast trudno jest oczekiwać, że Tallin zdecyduje się na takie posunięcie bez wsparcia ze strony innych państw Europy Środkowo-Wschodniej, przede wszystkim z uwagi na możliwe reperkusje ekonomiczne takiej decyzji. Dopóki nie dojdzie do grupowego rozstania z chińską inicjatywą, władze Estonii nie ogłoszą formalnego wyjścia z 16+1, ale będą obniżały rangę reprezentacji politycznej na spotkaniach (jak w przypadku szczytu w Pekinie) lub w ogóle nie będą w nich uczestniczyć, odrzucając zaproszenia do udziału w przedsięwzięciach wielostronnych pod egidą ChRL (jak w przypadku konferencji ministrów kultury 16+1 w Serbii czy spotkania przedstawicieli placówek dyplomatycznych państw 16+1 w Pekinie, które odbyły się w listopadzie 2021 roku).



**OŚRODEK SPRAW  
AZJATYCKICH**  
Uniwersytet Łódzki

# RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI  
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

[www.osa.uni.lodz.pl](http://www.osa.uni.lodz.pl)

